

Purot ja ojitukset – voidaanko yhteensovittaa?

Jukka Jormola

Suomen ympäristökeskus SYKE

**PIENTEN JOKIUOMIEN JA PUROJEN KUNNOSTUSTAVOITTEET
JA -MENETELMÄT**

Pori 17. 4. 2012

Sisältö

- Luonnonmukainen vesirakentamistapa
- Purojen merkitys osana vesistöjen hyvää tilaa
- Voimassa olevat peruskuivatusohjeet ja rahoitustuki
- Esimerkkejä uusista ojitushankkeista
- Uusi peruskuivatuksen laatujärjestelmä
- Purot ja valtaojat osana maatalouden ympäristötavoitteita
- Yhteensovittaminen

Luonnonmukainen vesirakentaminen

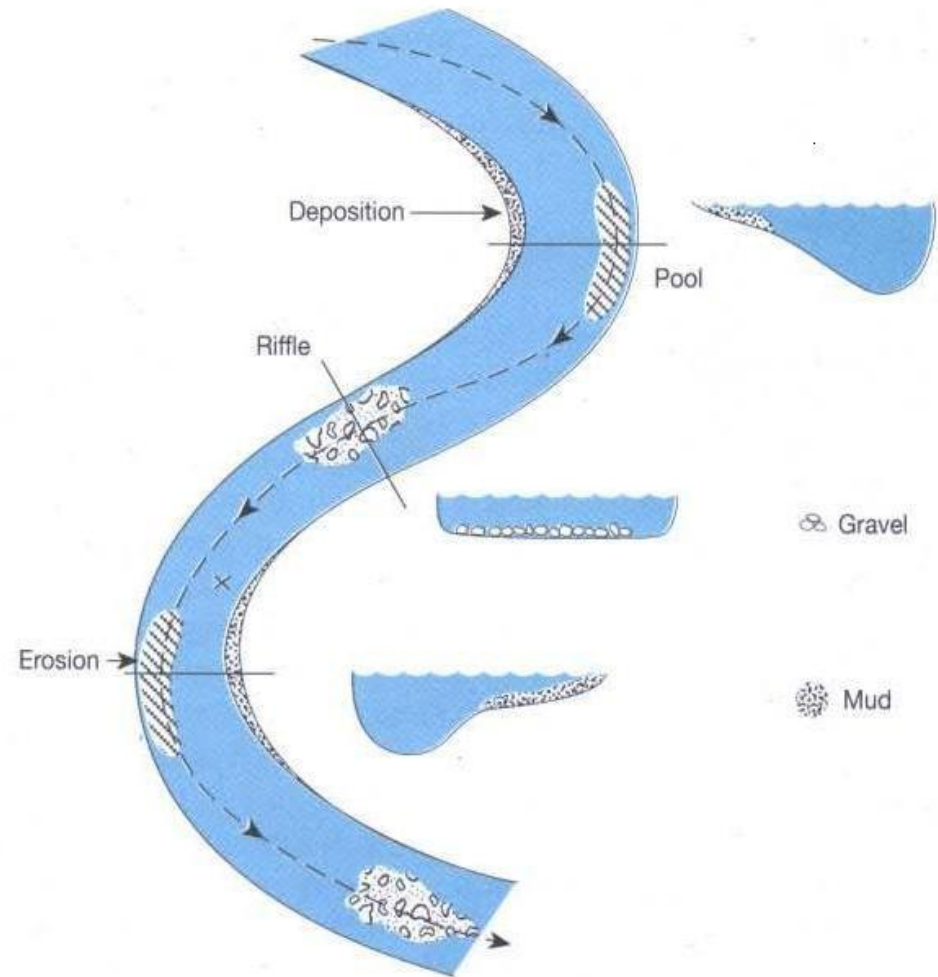
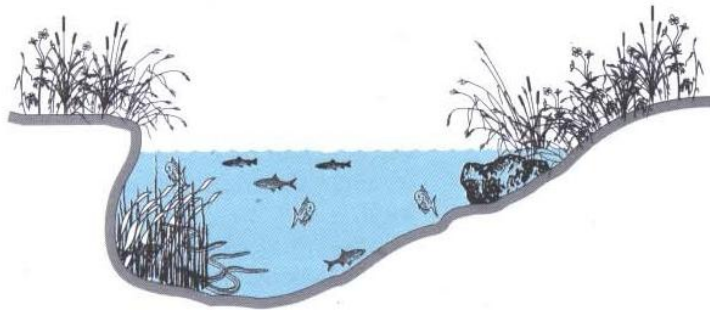
- Lähtökohtana vesistöjen luonnon- ja maisema-arvojen säilyttäminen vesistöjen käyttötoiminnan yhteydessä
- Vesistöjen kunnostus ja ennallistaminen, haittojen korjaaminen jälkikäteen
- Ensimmäinen julkaisu 1998
- MMM:n vesivarastrategiaan 1999
- Tavoitteet vesistöjen hyvän tilan saavuttamisesta 2000, luonnonmukainen vesirakentaminen eräs keino
- Laaja julkaisu Luonnonmukainen vesirakentaminen 2003
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=62769&lan=FI>
- Purojen hoito maatalousalueilla, luonnonmukainen peruskuivatus, esite <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=273855>
- Purokunnostusopas
http://www.mmm.fi/attachments/kalariistajaporot/5wA5LfPBn/Purokunnostusopas_2008.pdf

Purot vesien hoidossa

- Vesien hoidon tavoite: hyvä kemiallinen ja ekologinen tila vuoteen 2015
- Aluksi suuret vesistöt, nyt huomio myös purovesistöihin
- Purot tuovat suuren osan ravinteista
- Puroilla pinta-alaansa suurempi merkitys vesistöjen ekologiaan ja mm. kalojen lisääntymiseen - rantojen suojaava reunavaikutus
- Luonnontilaisia puroja vain muutama prosentti, suurinta osaa purokilometreistä perattu
- Purot keskeisinä uudessa vesistökunnostusstrategiassa

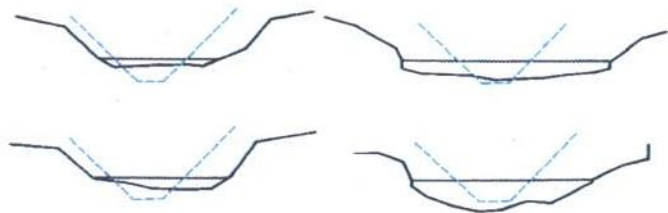
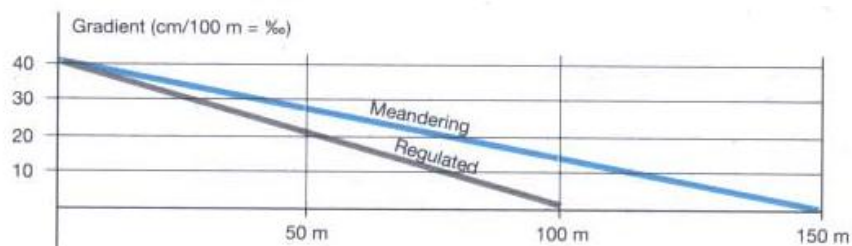
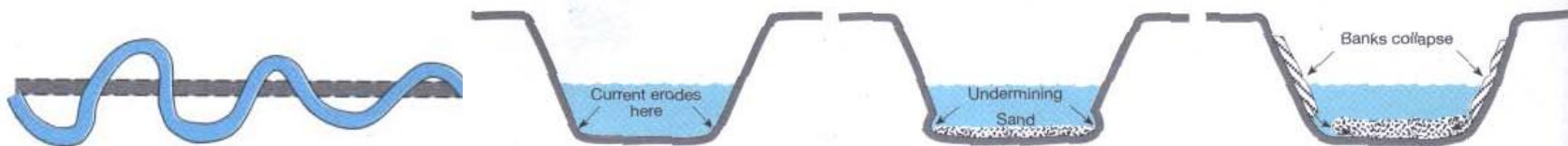
Luontaisen uomamorfologian huomioon ottaminen kaivussa ja kunnostuksissa

- Syvänteitä ulkokaarteissa, myös syöpymistä
- Lietteen kasautumista sisäkaarteissa
- Mutkien väliin laskeutuu karkeampaa
- Syväne - soraikko-rakenne
- Monimuotoinen eliöille

Perinteisen kaivun seurauksia

- Suoristaminen jyrkentää uomaa
- Eroosiota
- Uoma levenee ja mataloituu
- Huonot olot eliöille

Peruskuivatusohjeet ja rahoitus

- Luonnonmukainen vesirakentaminen tuli osaksi normaaleja ojituskäytäntöjä
- Kalaston ja suojeluarvojen selvittämiselvoite
- Luonnontilaisten uomaosuuksien ja puuston säästäminen
- 2- tasoinen poikkileikkaus tai luiskien loivennus
- Kuivatuksen rahoitus on mahdollistanut ympäristöhoitotoimenpiteet 100% valtion rahoituksella

Luonnonmukainen vesirakentamistapa tuli ehdoksi ympäristölupiin

- Rekolanojan siirto pääradan varressa 2001
- Uudelleen rakennettu uomaosuus 2010: paikallisten ja merestä Vantaanjokea nousseiden taimenten kutemista, luontaisesti kanta
- Kuva: Aki Janatuinen

Esimerkkejä peruskuivatushankkeista Juottimenoja, Perniö

- Toteutus aikaisemman perkauksen haittojen korjaamiseksi, kun suoristus oli lisännyt syöpymistä, 2007
- Lähes kokonaan valtion varoin
- Pohjapatoja
- Uoman monimuotoisuutta voitiin säilyttää
- Uomassa Kiskonjoen-Perniönjoen taimenta, todettiin vasta toteutuksen alkaessa

Toteutus 2- tasoisella kaivutavalla

- Uomaa ei kaivettu, vaan tehtiin tulvatasanteita uoman varteen (alaosa perinteisenä kaivuna)
- Alkuperäinen uoma jäi kapeaksi alivesiuomaksi, pientä mutkittelua

Havaintoja Juottimenojan toteutuksesta

- Kiintoainesta alkoi kasautua tulvatasanteelle
- Kasvillisuutta alkoi kasvaa, 2008
- Suojapaikkoja kalastolle

Ritobäcken, Sipoo

- Arvokas Sipoojoen taimenkanta
- Aikaisemmalle perkausosuudelle oli tehty pieniä sorakynnyksiä, 2006
- 2-tasoinen kaivuosuus, leveä tulvaterassi toiselle laidalle, 2010
- Havaintoja taimenista alapuolella kaivun jälkeen

Uksjoki/Prinssijärvenoja, Pori

Uksjoki 2011

- Kalataloudellinen kunnostushanke esiteltiin
- Perkausrahoitusta haettiin, toteutettiin 2009
- Lietettä alajuoksulle ja suistoon, vain pienet laskeutusaltaat
- Kalastokunnostusta ei otettu huomioon perkauksessa
- Kalataloudellinen kunnostushanke suunnitteilla yläjuoksulle

Uksjoen kunnostuksen ongelmia

- Vedenlaatu- ja liettymishaitat voivat haitata vaelluskalaa
- Keskijuoksun uomarakenne yksipuolinen perkauksen jäljiltä – tarve perkauksen haittojen korjaamiseen
- Vesikasvillisuus alkaa kuitenkin monipuolistaa uomaa

Peruskuivatuksen laatujärjestelmä

- Uksjoki oli aiheena MMM:n uudelle peruskuivatuksen laatujärjestelmälle
- Valtion rahoituksen saannin edellytyksiä selvennetään
- Kaaviot tarkistettavista tiedoista
- Kalasto ja luonnonarvot selvitettävä hankkeiden alkuvaiheessa
- Uusi vesilaki 2012, luonnontilaisen kaltaisten uomien selvittämisvaatimus ennen kunnossapitoperkauksia

Ojitus ja maatalouden ympäristötavoitteet

- Uomien kunnostus mukana jo nykyisessä erityisympäristötueessa kosteikkojen yhteydessä
- Tutkimushanke alkamassa: Valtaojien ja purojen kehittäminen monimuotoisiksi ja kiintoainesta pidättäviksi, osana kunnossapitoa
- Kosteikkoajattelun laajentaminen kaikkiin uomiin, tulvatasanteet
- Tukee EUn vihreän infrastruktuurin tavoitetta, uomastot yhdistävät suojelualueita, toimivat ekologisina käytävinä maaseutumaisemassa

Uomakunnostuksen ja ojitustavoitteiden yhteensovittaminen

- Keinoja ja periaatteita on ollut tarjolla 15 v, suosituksista tulossa vaatimuksia
- Yhteensovittaminen on mahdollista
- Vaelluskalojen luontainen lisääntyminen myös pienissä purouomissa
- Meritaimen 6,3 kg
Lohioja, Perniönjoen sivupuro
Juottimenojan vieressä
Kuva: Ilpo Havia

